

Излази два пута
у мјесецу

Цијена за Аустро-Угарску: на годину К 2-40 на по године. К 1-20 на четрт год. К — 60
За друге земље: на годину 4 круне. Поједини бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по цјеновнику. Ако се више од три пута увршћују, рачунају се јефтине.

Уредништво се налази у Николићевој улици бр. 8. Писма се шаљу на уредништво „Српског Кола народног листа“. Рукописи се не враћају.

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Н. Србобрана“

Мир бојжи! Христос се роди!

Тако се на ове велике благе дане поздравља српски православни свијет. Тако довикујемо и ми својим читаоцима, онима у сеоским потлеушицама, као и онима у газдачким кућама и господским дворовима. Свима, и малима и великима, и нејакима и одраслима, и сиромасима и богатима, честитамо празник рођења онога, који је свијету прогласио свети наук: Сви су људи једнаки. Сви су људи браћа. За ту се истину борио, за ту је истину страдао. Људи су га на крст разапели, али нијесу побједили ни њега ни науке његове, коју ученици његови развијаше по читавом свијету.

Сјећајући се рођења његова у јаслама у штали, ставимо руку на срце па се запитајмо, да ли дјелима потврђујемо оно, што у ријечима исповиједамо, то јест да ли смо прави шљедбеници мученика Голготскога, који је само срцем љубити знао, а устима само благосиљати умио. Одговоримо по души на то питање и онда рецимо: Христос се роди! Ваистину се роди!

О прогласу хрватске и српске здружене опозиције.

У прошлом броју донијели смо проглас, који је народу послао средишњи одбор хрватске и српске здружене опозиције. Данас ћемо да укратко растумачимо, шта се каже у прогласу.

У Царевини Аустро-Угарској одигравају се данас крупни догађаји. Потлачени народи: Чеси, Пољаци, Словенци, Хрвати и Срби, траже своја народна права, боре се за слободу и једнакост с Нијемцима, који су власт државну приграбили у своје шаке.

Маџари опет, и ако су они господари у Угарској, слично као Нијемци у Аустрији, нијесу ипак задовољни, јер хоће да имају маџарску команду у војсци, то јест да буду господари и војске. Краљ не да, да се у војску дира и одатле ова дуга борба између Маџара и краља, која још није довршена.

У читавој се Аустро-Угарској тресе и љуља, пуцају ступови старе куће, па зато потлачени народи и траже своја права. Није дакле никакво чудо, што устају и Хрвати и Срби у Хрватској, Славонији и Далмацији, па траже људска и грађанска права, траже слободу и уставност.

Данашње прилике налажу и Србима и Хрватима, да не сједе скрштених руку, већ да се сви они здруже, којима је стало до слободе и напретка народног. За то се удружила српска народна самостална, српска народна радикална странка, хрватска странка права, хрватска напредна и социјално-демократска странка, угледни људи и родољуби, који стоје ван странака, као што је и д-р Франко Поточњак и други. Сједињеним силама отпочели су рад у народу, да се спреме, како би приликом избора за сабор, који ће бити за који мјесец дана у Хрватској и Славонији, подијелили мегдан са онијем странкама, које су против слободе народне. До народа нашега стоји у првом реду, да приликом саборских избора гласа за људе здружене опозиције, ако жели, да стече своју слободу, да одлучује сам о себи, и да не буде више роб.

Здружена се опозиција бори и бориће се за опће изборно и тајно право гласа, то јест да сваки одрастао човјек има право гласа, а не као што је данас код нас у Хрватској и Славонији, да од стотине људи два бирају, од којих је у много случајева један чиновник.

Здружена се опозиција бори за то, да се смију људи састајати кад хоће и гдје хоће без питања власти и да смију расправљати о својим народним и државним стварима.

Она тражи потпуну слободу штампе, то јест да се смије слободно писати, да државна одвјетништва не плијене све оно, што се њима и влади не свиђа.

Тражи пороту, ту давну лијепу установу нашега народа, то јест да за преступке у штампи и за веће злочине, суд добрих и поштених људи каже, да ли је неко крив или није, а изучени суци према закону само да одмјере казну, ако људи кажу, да је неко крив. Тако исто тражи здружена опозиција, да учени суци буду сасвијем слободни и независни од државне власти, па да их власт не може го-

Чувајте и остављајте сваки број овога листа, јер ће вам требати и послје, да га читате.

нити, премјештати, пензионирати, ако не суде људима, како је мило властима, већ по правди Бога истинога и по закону.

Здружена опозиција тражи и то, да свака вјера буде слободна, а не да једна буде над другом. Тражи да сваки народ у земљи буде раван другоме, једнака права за све.

Тражи и бори се, да државна власт поштује светињу кућнега прага, то јест да власт не смије без нарочите дозволе суда унићи у кућу, нарочито не ноћу, и предузети какву истрагу или преметачину.

Да државна власт не смије одредити, да се на поштама заустављају и отварају писма. Да се ради заштите против самовоље чиновничке уведе управни суд, какви имају и друге напредне земље, а наша нема ни до данас.

Здружена ће се опозиција борити да у општинама, котарима и жупанијама одлучује народна воља. То јест, да у општинским одборима или вијећима, котарским и жупанијским скупштинама одлучују од народа изабрани заступници, да они слободно бирају и постављају чиновнике, а не да их државна власт именује. Надаље ће здружена опозиција тражити, да општина не врши државних послова, који су на њу пренесени, као што је убирање државних пореза и друго. За такве ствари нека се поставе засебни државни чиновници, а општина да нема посла и огромнога трошка с тијем.

Тражиће, да се законом заштити сељачки посјед, па да се један дио имања, који је сељаку потребан за живот, не може продати ни за порезе ни за дугове. Да се створе закони против лихвара (кајишара), који гуле народ великим каматима на зајмове. Гледаће да држава даде народу зараде, да се не сели у туђи свијет. Радиће на томе, да се донесу напредни закони у обрану зрадника, за заштиту њихова здравља и живота. Захтијеваће, да се не дијеле плаће неправедно као данас, па да виши чиновници имају лијепе плате, а нижи немају хљеба за се и за породицу. Нарочито ће гледати да се учитељима даде онака плаћа, као што они заслужују.

Настојаће, да се прошири наша државна самосталност, па да својим земаљским приходима одлучујемо ми сами, а не други. Тражиће да се Далмација сједини с Хрватском и Славонијом, и да се народу српском зајамчи равноправност и слобода.

То је оно, за што ће се здружена српска и хрватска опозиција борити. На народу је да је помогне на изборима, па да она дође у већини у сабор и оствари ово, што је народу обећала, то јест изврши свој програм.

Српска повјест.

Свршетақ првог устанка (1804—1813 г.).

Несретна 1809. година прошла је ипак без велике штете, а у главном за то, што у најтежем часу Руси провалише из Влашке преко Дунава у Турску. Турци морадоше дио војске из Србије бацити на Русе, а тим Србима одлану, те они опет протјераше Турке из оних крајева, у које су били продрли.

Штета је грдна у том, што се омете српски план, да се освоје сви српски крајеви што су још били под Турском и да се сједине са Србијом у велику српску државу. Ту штету тешко ћемо моћи прежалити.

У 1810. години наставе се жестоки бојеви. Код Варварина потукоше Срби под Карађорђем Куршид-пашу са тридесет хиљада момака, а код Лознице бошњачку војску од четрдесет хиљада. У Лозници се јуначки бранио са шаком људи Богићевић Анто, док не стигне у помоћ Карађорђе, те га избави. А на варваринском пољу подијелио је Србин Јово Курсула мегдан са једним Арапином из турске војске, грдном људином и погубио га. Све је то народ српски опјевао у јуначким пјесмама.

Читаве године били су Срби сретни те размакоше на све стране границе Србијине.

Да је било слоге међу главарима ова срећа не би оставила Србије. Али војводе се почеше свађати и отимати за власт. Због те свађе бише протјерани из Србије Петар Добрњац и Миленко Стојковић, два непобједна јунака, соколови који су небројено пута смлавили Турке и у танчине познавали јужно-источну границу Србије, те је бранили увијек, као нико прије ни послјије. Њихово прогонство много је послјије шкодило Србији, јер их нико није могао замијенити. Мана им је била, што су хтјели да отму власт од Карађорђа.

Читава 1811. година прошла је у кавзи. 1812. године удари силни француски цар Наполеон на Русију. Руси морадоше склопити мир с Турском, само да могу сву војску своју бацити на Наполеона. У том миру, уговореном у Букурешту, у Румуњској, уговоре Руси за Србију, да Срби сами управљају Србијом, турска војска да буде само у тврдим градовима, а Срби да плаћају султану данак, који ће сами побирати и слати.

Али кад Турци видјеше, како Наполеон притијесни Русију, наумише да употријебе ту прилику, кад су Руси забављени својом невољом, па да смлаве Србију. Не хтједоше ни чути за букурешки мир, већ затражише од Срба, да опет буду раја. Тако дође 1813. до страшних бојева. Од Босне кренуше на Србију на 130 хиљада Турака под везиром босанским, од Ниша

60 хиљада под Куршид-пашом, а од Видина 60 хиљада под Бајрам-пашом.

Срби су се листом дигли, (било их је 53 хиљаде). Од Босне бранио је Србију кнез Симо Марковић, прото Матија Ненадовић, Стојан Чупић и Милош Обреновић. На југу, гдје су негда стајали Добрњац и Стојковић, био је сада невјешти и кукавички Младен Миловановић, а на истоку код Неготина храбри и неустрашиви Хајдук Вељко. Карађорђе је био у сред Србије, да притекне у помоћ гдје затреба.

Најприје паде Вељко. Десет пута јачом силом опколе га Турци у Неготину. Бранио се жешће него лав, испуцао је био сву муницију, па тражио нову муницију и помоћи нешто од Младена. Младен га је мрзио и није му хтио помоћи. Вељко је тада све салио у зрње, што се дало салити: бакар, сребро, и најзад је био Турке сребрним талирима из топова. Био је неустрашив, смрти је ругајући се гледао у лице, па кад је тако једном слободно шетао насипом напери на њега турски тобџија топ и погоди га посред сриједе. Посљедње су му ријечи биле: „Дрште се“.

Али пет дана иза његове смрти паде Неготин а Срби некако побјегоше и разлијеше свуда страшну вијест. Та вијест је све устрашила, народ се пренеразио и стао бјежати.

Међутим је на Дрини на сто хиљада Турака ударило на шаку Срба у шанчевима равањским. Сима Марковић им не посла помоћи јер се себи бојао. Они су се бранили под Чупићем, протом Матијом и Обреновићем читавих седамнаест дана. А тада Турци освоје шанчеве и разлију се по западној Србији, сијекући, падећи и робећи. Ту неумрлу славу стече буљукбаша Зеко са својим „голаћима“. Обучени у најјејачије одијело, са пушкама у рукама и ханџарима баце се њих 50 на једном мјесту на сто пута јачу силу турску, да је зауставе док народ не побјегне. Као зрно пијеска у мору утонуше у силу турску сијекући и убијајући док не изгибоше листом.

Исто тако јуначки бранио је Молер војвода са 800 људи град Лозницу од силне премоћи турске. Кад му је свега понестало написао је крвљу својом писмо да му се помоћ шаље. Кад је не послаше, он са својим људима одлучи да се пробије кроз Турке и доиста 200 се пробише, а остали изгибоше.

Док је тако неспретни Сима Марковић упропастио Србе на босанској међи, Младен је довршио несрећу на јужној међи. Није хтио послушати Карађорђа и повући се у планине већ је раздијелио војску на сјасет рпица и понамјестио их у многобројне шанчеве. Турци су редом те рпице свладавали, док и Младен не мораде бјежати. У то су Турци са истока

послије Вељкове погибије све дубље продирали. Војводе изгубише главе, сметаше се па се престаше и бранити на све стране. До Карађорђа су са свију страна долазиле најстрашније вијести а он није могао помоћи јер није имао више чим. Уз то га мучила болест. Све то сломи овог челичног јуначког човјека, душом његовом завлада малодушност, изгуби вјеру и наду, те у једном тренутку слабости, оде у Биоград, а одатле пријеђе у Сријем, оставивши јадну Србију.

Кад се то разгласи, стадоше бјежати и друге војводе и народ, који је био близу аустријске границе. Српска војска прсну на све стране и Турци без муке заузеше све, што су Срби у девет крвавих година од њих отели.

Још се код Делиграда бранио војвода Вујица Вулићевић четрдесет дана, па и његова војска проби се кроз Турке и прсну на све четир стране.

Можете мислити, како су Турци миловали рају, распаљени њеним отпором у девет година. Те патње не може описати људско перо.

Од свих угледнијих војвода остаде у Србији само Милош Обреновић, који се предао на вјеру Турцима. За двије године дигнуће он други устанак и Србију ослободити за увијек од Турака.

Хвала Чупићева.

— Српска народна пјесма. —

Често књиге земљу прелазише
 Од Тополе села поносита,
 Од онога Петровића Ђорђа,
 Од Ђорђија, од Србије главе,
 На господу и на војеведе,
 На кнезове и на буљубаше:
 „Весел’те се, ћецо Србадијо!
 „Амо Турке јесам поб’једио
 „На нашем шанцу Делиграду,
 „Разбио сам царску султанију;
 „Ал’ су Турци брижни и срдити,
 „Отишли су земљи по ћепару,
 „Невјерници јесу свагда Турци,
 „Чувајте се од Босне поносне,
 „Отуда ће Турци ударити,
 „Чувајте се, да вас не преваре“.
 Прву књигу Шапцу граду посла:
 „Попа Луко, моја десна руко!
 „Добро чувај Посавине славне,
 „Посавине и Тавнаве, Луко,
 „Да ми Турци роба не одведу;
 „За роба ћу тебе погубити“.
 Другу пише, те у Јадар шаље,
 У Лозницу Богићевић Анти:
 „Војеводо, Богићевић Анто!
 „Учувај се од Града Зворника,

„Да тебека Турци не преваре;
 „Добро чувај Лознице и Јадра,
 „А од Јадра не пусти робиње;
 „За роба ћу тебе погубити“.
 Трећу пише, у Поцерје шаље,
 Свом посинку, Поцерцу Милошу:
 „Мој посинко Поцерац-Милошу!
 „Добро чувај Цера и Љешнице,
 „Да тебека Турци не преваре,
 „Из Поцерја роба да не воде;
 „За роба ћу тебе погубити“.
 Књигу пише, те је шаље Ђорђе
 Ев' Чупићу, змају из Ноћаја:
 „Ој Чупићу, змају из Ноћаја!
 „Извуци се, море, иза бара,
 „Па се свагда у крај Дрине наћи:
 „Добро чувај Мачве и Подриња,
 „Да тебека Турци не преваре,
 „Да из Мачве роба не одведу;
 „За роба ћу тебе погубити“.
 Кад Чупићу ситна књига дође,
 Учи књигу Чупићу Стојане,
 Другу Стојан на кољену пише,
 Те је шаље у село Тополу,
 А на руке Петровићу Ђорђу:
 „Ој ти, Ђорђе, од Србије главо!
 „Ја с' не бојим цара силеного;
 „Пуст' их на ме, ако су ти тешки;
 „Турци на ме ударит' не смију,
 „Док ј' у мене мојих капетана
 „И момака, лава одбранијех,
 „Кој' б' на ватру живу ударили:
 „Док ј' у мене првог капетана,
 „Капетана побратима Луке,
 „Он с' не боји једнога везира;
 „Па док ми је другог капетана,
 „Капетана Ковић Мијаила,
 „Он с' не боји другог везира;
 „Па док ми је трећег капетана,
 „Ја од Дрине Бјелић Игњатија,
 „Он с' не боји трећег везира;
 „Па док ми је Срдана Илије,
 „Кој' с малијем боја бити неће,
 „Веће жели, да на трумпу уд'ри;
 „Он с' не боји четвртог везира;
 „Па док ми је голог сина Зеке,
 „Голог сина Зеке капетана,
 „И његових голаћа јунака,
 „Он с' не боји петог везира;
 „Па док ми је слугу одбранијех,
 „Одбранијех, лава избранијех,
 „Кој' на ватру смију ударити:
 „Та док ми је Сићића Маринка
 „И док ми је Шуманца Васиља
 „Па док ми је Латковић Јована,
 „И док ми је Нинковић Јовице,
 „Па док ми је Кара Мијаила,
 „Ето Кара из луга Китога,

„И док ми је Шиша Мијаила,
 „И док ми је Ђорђе с Бјелотића,
 „Па док ми је Гаџулић Стјепана,
 „Он без кавге ручати не може,
 „И док ми је Качкина Стевана;
 „И док ми је лава одбраного,
 „Кога гојим у двору мојему,
 „Од Сријема писара Андрије;
 „Па док ми је мог коња дората,
 „И док ми је сабље Маџаркиње,
 „Ја б' на цара јунак ударио,
 „Лави би му чадор бастисали;
 „Бога молим, да ударе Турци“.
 Оде књига Петровићу Ђорђу,
 Учи књигу Петровићу Ђорђе,
 И то Ђорђу врло мило било,
 Од милине на ноге скочио,
 И 'вако је Ђорђе говорио:
 „Вала синко, Чупићу Стојане,
 „Нисам знао, што под скутом држим:
 „Кад без мене можеш војевати,
 „Сад ја, синко, могу почивати;
 „Да би тако, Стоко, и не било,
 „Доста мене, што говориш храбро“.

Разум у животиње.

Од д-ра Ј. Панчића.

Кад се добро сматра шта неке животиње раде, не може се одрећи, да и оне морају имати памћења, да и оне могу мислити и расудити. Тако коњ и пас познају после дужег времена свог госу и пут, којима су некада пролазили. Тако увређен од свог чувара слон после много година му се освети; тако лав, коме је човек пре дугог времена из шапе трн извадио, враћа му мило за драго тим што га бачена за казну у зверињак не само не раскида, већ га и од других животиња брани. Тако памћењем нађу ласте своја стара гнезда, а најпосле се и неке рибе могу научити, да на глас свога господара наврх воде изађу. Ово се само тако може појмити, да све ове животиње могу запамтити зло или добро што су искусиле, место где су дуго боравиле, и глас који су често чуле.

Да неке животиње могу о нечему судити и нека закључења чинити, потврђују нам ови примери. Ако се пас затвори једанпут у кавез са дрвеним, а други пут у кавез са гвозденим решеткама, он ће у оба случаја покушавати, да се ослободи; у првом ће случају, видећи да је дрво под зубима меко, наставити своје покушаје, док кавез не провали, у другом пак случају скоро ће одустати од сваког покушаја да решетке прегризе, и мирно ће се предати својој судби. Кад се газда ловачког пса спрема да иде у лов, навлачећи особите за то чизме и чистећи пушку и друго, пас изјављује на сваке руке

www.своју.рс радост и умиљава се, да га госа код куће не остави. Приповеда се за неког пса на ланцу, да је свако вече, пошто би све полегало, скидао огрљак с врата и одлазио у поље да дави овце; пошто би се тако наситио, одлазио би на реку, да се од крви опере, а после се враћао кући, и пошто би вешто увукао главу у огрљак, спокојно је лежао, као да ништа било није. Неки мајмуни показују још више смишљености. О једном младом шимпанзу и једном орангутану, које су у Паризу дуже времена сматрали, приповедају се многи несташлуци, врло налик на дела размажене деце. Пошто су се били ови мајмуни на своје чуваре навикли, показивали су им велику оданост, али на свако противљење љутили би се, дречали би, и на земљу се бацали. Кад би их чувари у собу затворили, они би примакли столицу или сто, те би домашили браву, и врата отворили, и тако се апса ослободили. Ова срдња, којом би покушавали да што од чувара својих изнуде, ово примицање столице или стола к вратима показује, да ове животиње знају промислити, како би до којегчега доћи могле.

Овакови трагови разума виђају се само у сисара или животиња човеку у кроју најближих. Што се пак животиње више удаљују од човека, тим бивају слабије оне моћи, које разум чине, а место њихово заузима најпосле једини нагон. Мајмун и животиње месождере у том су смотрењу најближе човеку; за њима иду слон и коњ, а за овима долазе преживари. Глодари се никада не приљубе човеку, који их гаји. Ово могу преживари, премда су и они у томе доста тупи; јер је довољно, да човек који бивола гаји промени хаљину, па га више биво познати неће. Напротив слон, пас и коњ, не само познаје чувара у свакој одећи и после дугог времена, већ зна и послушати на дате му знаке. Још је у овом смотрењу савршенији пас, јер памти и признаје учињено му добро, разуме љутину свог господара, покуњи се у великој жалости, у невољи га брани. Најпосле мајмун као да има највише разума, али, и ово је врло чудновато, само у млађе доба; у старости напротив бива туп, забораван и дивљачан.

Најпосле нека дела показују, да животиње имају неко средство, којим се сроднима својим јављају, и ово су којекакви гласови, које издају, али и други неки знаци, о којима ми судити не унемо. Тако многе птице у опасности пуштају глас, који опомиње сродне им птице, да се какав непријатељ приближује, а неке постављају и страже, да се тако што не би догодило. Мрави, којима се мравињак развали, у великој хитњи тумарају на све стране, да обавесте своје сроднике о несрећи која се

догодила, а то чине дотичући их пипцима, које се чини довољно, јер ма куда да се већина од мрави упутила, сви се враћају и приону да спасу најпре јаја, а после да поправе нарушени стан! У љутим бојевима, које кадшто две мравље колоније бију, приметило се, да неки мрави, као улаци, својој чети о нечему јављају, и да она на то правац промени. Други пут се видело, где се од слабије чете, коју је друга чета напала, одвајају мрави и враћају у мравињак, да по свој прилици јаве сродницима невољу, у којој се чета налази, на које мрави листом полазе невољнима у помоћ.

Тешко је разумети, какви су то знаци којима се мрави служе, да саопште својим сродницима опасност, у којој су оставили своје рођаке; али се још много теже може појмити о голубовима, који се као гласоноше употребљавају, каквом силом вођени налазе они своја легла, из којих су извађени и многе стотине миља у кавезу или котарици у бели свет донесени. Из свега овога морамо признати, да и животиње имају неке моћи; које и ако не домашују човечији разум, ипак су тако чудновате, да им се дивити можемо.

Од варина дне почиње се пјевати Божићу.

Поручује варица Божићу,
Да јој пошље од прасца ножицу,
Да зачини варицу шеницу.

Ружан зајам и лепо враћање.

Истинит случај.

Од М Ђ. Милићевића.

I.

Један сељак из Посавља отиде у горња села, да тражи волове да купује. У једном га селу ухвати киша, и омркне, па се јави једној кући, и потражи конака. Домаћин изађе, и каже му, да у селу има механа, па нека иде тамо да ноћи.

— Из далека сам, брате, рекне путник — не унем погодити, ето су дошле воде; нећу моћи прећи ни преко потока.

— Ено видиш, рече му домаћин: — где се оно светли ватра! Оно је механа; иди све изнад овог плота, па ћеш ударити на мостић, те прећи преко потока, и после на више уз воће право к механи!

— Ама да ти платим, брате, што ћу ноћити; немој ме кретати ноћас да тражим механу!

— Не може, брате, немам сена за коње; не може, не може!

Савјетујте своје рођаке и пријатеље да купују и читају овај лист.

— О, овака човека да ми не да Бог више видети, рече у себи Посавац. — Ово као да није српска вера. Ободе коња, и оде.

Лутао је дуго, и ломио се преко потока по мраку, једва, најпосле, нађе механу те преноћи.

II.

Много после тога времена, градио се насип уза Саву. Једно вече, од плахе кише, нагрнули сви људи с друма да преноће у сеоској механи. Било их је тако много, да се напунила свака соба, и сам хар механски. У то стигну из Београда два путника, два сељака из горњих крајева, који се враћаху кући. Механџија им каже, да не могу ноћити, јер је препуно народа. Од кише се не може даље да путује, те они зађу по селу да потраже гостопримства.

— Хеј, домаћине, викну пред једном кућом.

— Чујемо, одговори домаћица, и изађе пред кућу.

— Можемо ли ноћити?

— Бога ми не знам што ћемо за коње, а ви можете.

— Што му драго, само да се склонимо у сухоту.

— Уђите! Сад ће доћи мој човек; дако он нађе што и за коње.

Они уђу у авлију; одјашу; распреме коње; вежу их у један качњак, а сами уђу у кућу, к ватри, да се греју, и да се суше. Грејући се задремају.

— Ви дремате, рекне им домаћица, а мога човека још нема. Ходите амо у собу, и спустите се овде на овај кревет; сад ће и он доћи. Они легну, а она настави справљати нешто вечере.

Дође и човек.

— Жено! Ево једног шарана! Одавна ниси оваквога видела.

— Добро баш! Ево имамо госте у соби.

— А ко су?

— Неки путници; нагнало их зло време, па свратили да преноће.

— Баш добро! Деде брже једну чорбу, а ја одох да начупам за коње мало сена — Бога ми огризина, јер сена још нема.

Кад вечера би готова, домаћин уђе у собу са свећом, пробуди госте, и позва их да вечерају. Оба се с њим упиташе, ама се један чудно замисли, и све нешто гледа преда се.

— Бог ти душа, брате, познајеш ли ти мене? упитаће он домаћина, после приличног ћутања.

— Не познајем, брате, нисам те никад видео.

— Камо лепа срећа! Али јеси. Ја сам оно био што те оном лане не примих у кућу, па гле како дође ред, да ми ти овако добро платиш за оно моје зло....

— Е, међу људима бива свашта; него дела вечерај, љубави ти!

— Ја ти не могу ништа окусити, рече путник, ако ми не опростиш.

— Немам ти, брате, шта праштати, него једи, Бога ти!

— Не могу, док се не побратимимо.

Пристајем, рече домаћин, нека је у добри час!

Ту се они ижљубе и побратиме. Сад Посавац и прича и не прича што је било; али онај, где стане, где седне, говори о томе, како је ружно одбити од куће путника и намерника.

У очи Божића.

Божић, Божић бата
На обоја врата,
Носи киту злата,
Да позлати врата
И обоја побоја.

Како се може странцу отешчати приступ у земљишну заједницу.

Прије закона од 25. априла 1894. о уређењу земљишних заједница је овлаштеничко право било нераздруживо скопчано с овлашћеним земљиштем, па се без тог земљишта т. ј. само за себе није могло ни купити ни продати. Доследно томе, ко је продао овлаштено земљиште, продао је и овлаштеништво, спојено с тим земљиштем, макар у купопродајном уговору изречно навео, да не продаје овлаштеништва. Тим установама, које су садржане у привременој владиној наредби од 4. марта 1871. број 2144. о управи, господарењу и уживању опћинских шума и у владиној наредби од 17. јула 1886. број 35.978., користили су се многи странци, те су олако дошли до овлашћења у земљишним заједницама, које по свом постанку и својој сврси треба да користе само домороцима.

Великој тој невољи доскочио је горе помениuti закон, те се сада могу овлаштене некретнине продати тако, да *продавац задржи себи овлаштеничко право*, али то мора у *уговору нарочито споменути*. То вриједи само онда, кад неко продаје *сам* своје овлаштено земљиште, а не и онда, кад му то земљиште прода суд јавном дражбом, јер тада нема онај, чије је овлаштено земљиште дошло на бубањ, више никаквог утјецаја на дражбени предмет и на права, скопчана с њим, те тако овлаштеничко право прелази заједно с овлашћеним земљиштем на купца као припадак главне ствари.

Стара је српска ријеч, да нужда закон мијења, па тако се може десити, да неко по невољи мора напokon послуже овлашћених не-

кретнина продати и *само овлаштеничко право*, које је хтио сачувати за се и за дјецу своју. И на то је мислио нови закон, па је, штитећи домороце, одредио у §-у 22., да у таквом случају овлаштенник не може продати свог овлаштеничког права странцу, прије него ли је понудио земљишну заједницу и преко ње све своје суовлаштенике, да ли желе купити његово овлаштеничко право по то и по то. Ако за тридесет дана не ће ни земљишна заједница ни који суовлаштенник купити понуђено им право — а то се на жалост често догађа због неукости нашег свијета — тек онда смије нудилац продати своје право туђинцу. Прода ли који овлаштенник своје право без претходне понуде земљишној заједници, онда може *сваки овлаштеник* пред судом тужити продавца због повреде права првокупа (црекупа) и то за мјесец дана, откад је тужилац сазнао за продају, дотично најдуже за годину дана, откад је продаја проведена у gruntовници.

Крај свих тих ограда ипак се дешава, да туђинци ускоче у земљишну заједницу, јер наш свијет не позна преголеме вриједности овлаштеничког права. Нови закон, имајући пред очима, како крваво и тешко су наши стари дошли до заједничког иметка, створио је још даље запреке туђинцу, који је већ купио овлаштеништво, да не може шале доћи до уживања заједничке имовине, те је сасвим мудро препустио самим овлаштеницима, нека о првом уређењу своје земљишне заједнице у правилнику одреде јачину тих запрека по величини и вриједности свог заједничког иметка, јер тајније једнак.

Закон у §-у 18. допушта земљишној заједници, да може у правилник уврстити установу, да није довољно, да когод само ваљано стече неки дио овлаштеничког права, па да тиме одмах добије и област размјерно црпсти користи из заједничке имовине, него да мора још за овлаштеништво, које није стекао баштинством или диобом овлаштеног земљишта, платити заједничкој благајници тачно одмјерену *приступнину* (прикупнину, статутовину). Докле год купац не плати приступнине, све дотле почива његово право за корист земљишне заједнице. Значи, да он дотле не може уживати користи и дохотке свога права, него да их губи за корист земљишне заједнице.

Осим тога је закон у §-у 10. препустио земљишној заједници, да она у правилник *може* уврстити установу, да неко добива област уживати размјерно плодове заједничке имовине тек, ако стече *неку тачно одређену најмању количину овлаштеничког права*.

По томе је јасно, да у правилнику треба одредити, да буду што веће, али и праведне, и приступнина и најмања количина овлаштеничког права.

Земљишне заједнице се врло слабо служе тим законским благодатима, те приступнину одмјерују веома малену по 20, 30, 60, 100 највише 400 К за једно цијело овлаштеничко право, док би неке требале по величини свог иметка установити приступнину са 1000 до 4000 К за једно овлаштеништво. Обично земљишне заједнице одређују приступнину и за овлаштенике до душе нешто мању него за странце, али то не би требале да чине, јер тиме отешчавају домороцима прекуп овлаштеничког права, што је врло штетно за очување и унапређивање старосједилаца.

Установом §-а 10. закона се необично мало земљишних заједница користи, те у опће правилником не одређује најмању количину овлаштеничког права или ако то и учини, онда је та количина без значаја, јер се своди на $\frac{1}{64}$, $\frac{1}{32}$, $\frac{1}{16}$, највише на $\frac{1}{8}$, а требало би да се увијек установи са $\frac{8}{8}$ т. ј. са једним цијелим овлаштеништром. Разлика је велика, ако је довољно, да неко добива област на уживање плодова заједничког иметка, кад је стекао $\frac{1}{64}$ овлаштеништва уз малу приступнину, те кад је стекао $\frac{8}{8}$ овлаштеништва уз знатну приступнину. У потоњем случају врло тешко може странац доћи до уживања заједничког иметка, а у првом без по мукe.

Нека примјер покаже.

У земљишној заједници Јаблановац је приступнина за странца 4000 К за једно цијело овлаштење, а $\frac{8}{8}$ најмања количина овлаштеничког права потребна, да може доћи до уживања заједничке имовине. Ту странцу не помаже купљена $\frac{1}{64}$, него треба да прикупи још $\frac{63}{64}$ те да плати у заједничку благајницу 4000 К. Прије него што то учини, проћи ће га за цијело воља и жеља, да постане овлаштеником. Али ако су ограде малене и незнатне, напуниће се земљишна заједница брзо туђинцима, који ће истиснути домороце.

Да се то не догоди, треба да овлаштеници добровољно приступају уређењу својих заједница и да не слушају којекакве бесмислице, да ће им се заједничка имовина, ако пристану на уређење, отети и продати Чивуту, Маџару, Шваби и бог те пита коме. Такве бесмислице шире у честити неуки народ само његови непријатељи, који желе, да се окористе народном лаковерношћу и безазленошћу. Далеко им лијепа кућа.

Које земљишне заједнице нису поступиле код првог свог уређења, како је овдје казано, могу то поправити накнадно, јер § 31. закона даје главној скупштини овлаштеника право мијењати правилник с одобрењем кр. земаљске владе.

Гавра Кошенол.

На Божић.

У Божића три ножића:
Једним реже заоблицу,
Другим реже кобасицу,
Трећим реже чесницу.

Народне пословице.

У народним се пословицама често налази истина, до које је народ дошао у својем животу и коју је кратким ријечима изрекао. Мудре су то ријечи, често пута теже од злата, па зато их и ми доносимо од времена на вријеме, да се чују, рашире и да се о њима размишља. Ево их неколико:

— Ако дође прав, не изиђе здрав; ако дође крив, не изиђе жив. *(Каже се за судове у земљи, идје не ваљају и не врше правде).*

— Ако зима устима не уједе, она репом ошине.

— Ако је пас питу изио, тепсија је остала. *(Ако коза лаже, рог не лаже).*

— Ако нема памети, оно има ноге. *(Каже се за човјека, који иде и сувише, што би с памећу могао заштедјети).*

— Ако нећеш ти, оно ће друга три. *(Кад ко затеже или се шчиња, да проси дјевојку).*

— Ако сам се најмио, нијесам се помамио.

— Ако слијепец слијепца води, обадва ће у јаму пасти.

— Ако те онај пре (тужи), који ти и суди, онда (само) од Бога ваља суда чекати. *(Ова пословица гласи иначе: Кадија тужи, кадија суди).*

— Ако хоћеш кога да познаш, подај му власт у руке. *(Ова је пословица слична донекле оној: дочепао се Циганин царства, па објесио ћаћу).*

— Ако човјек не може бити лијеп и богат, као што би хтио, може бити добар и поштен.

— Алија и бахија два брата. *(Какав је један, онаки је и друш).*

— Без друштва нема јунаштва.

— Без једнога чојека може вашар бити.

— Беспослен Мујо фишкеке савија. *(Беспослен поп и јариће крсти).*

— Бијело баби на оку, па не види. *(Кад ко за ману какве ствари каже да је то ништа).*

— Било би га добро по смрт послати. *(Кад се ко куда пошље, па за дуо не дође).*

— Био је у Риму, а није видио папе. *(Кад ко буде у каквом мјесту, а не види онога што је ондје најзнатније).*

— Био рват' на Косово. *(Рече Турчин Србину, кад га чује идје се тужи на тежак живот).*

— Бисер не ваља пред свиње бацати.

— Биће гаће, али не знам кад ће.

— Благовијести приповијести. *(О Благовијестима хоће да буде зла времена и зиме. Каже се да је некаква баба о Благовијестима истјерала јариће у планину, па дунуо сјевер и ударио снијег, а она рекла:*

„Прци, Марци! не бојим те се, моји јарчићи петорошчићи“. На то се расрди Март, па навали са снијеом и с мразом, те се смрзне и окамени и баба и њезини јарчићи).

— Благо томе, кој' памети нема, бар се мукте на ужије свијета! *(Кад се ко не брине, идје би се ваљало бринути).*

— Бог говори: Помози се сам помоћ' ћу ти и ја.

— Бог не суди сваки осми дан. *(Бог не плаћа сваке суботе).*

— Болан се пита, а здравоме се даје.

— Боља је добра штедња него рђаво течење.

— Боља је и бобова слама него празне јасле.

— Боље да те смрт пријека дигне, него сува сиромашка стигне.

— Боље је данас јаје него сјутра кокош.

— Боље је на најрђавијем коњу јахати него пјешнице ићи.

— Боље је своје јаје него туђа кокош.

— Бољи је и мршав мир него дебео процес.

— Бољи је сврачак у руци него соко у планини.

— Брзорека пун гријеха. *(Ко брзо без размишљања говори ласно се може огријешити).*

— Бујур Муса купуса! — Нека бабо и мяса.

— Бунар украј ријеке копати. *(Чинити оно што није од потребе).*

Шта би која најволила?

— Српска народна песма. —

Засп'о Ранко под јабланом,

Отуд иду три девојке,

Међу собом говориле:

„Шта би која најволила?“

Најстарија говорила:

„Ја би прстен најволила“.

А средња је говорила:

„Ја би појас најволила“.

Најмлађа је говорила:

„Ја би Ранка најволила;

„Прстен ће се разломити,

„Појас ће се подерати,

„Али Ранко мој, мој пак мој“.

Трогодишњица „Српског Кола“.

С овим бројем навршује се трећа година, откако је „Српско Коло“ почело да излази.

Наши читаоци сјећаће се из 1. броја „Српског Кола“ од године 1903., што смо намјеравали с овим листом: како ће писати и о чему, па да Срби ратари буду имали користи од свега тога. Држимо, да наша обећања нијесу биле празне ријечи, него да је „Српско Коло“, колико је год могло, и испунило, што је обећавало, те да се наши читаоци у том погледу не могу потужити. У том нашем раду ништа нас није могло зауставити. Поред мале претплате:

и веома неуредна плаћања те мале претплате лист се борио и са другим потешкоћама. Уредништво и управа листа све је учинило од своје стране, што је могло и што се од њега захтијевало. Но да ли су и сви наши читаоци учинили своју дужност према листу?! Нијесу. Има их дакако, који уредно плаћају претплату, јер добро знају, да без тога не може ни лист излазити, ни напредовати. Но већина нијесу учинили, што би требало и што лист од њих с правом очекује и захтијева.

Нашим читаоцима је познато, да имамо на дугу преко **3000 круна** претплате за „Српско Коло“. То је грдан новац за овако малу претплату, јер је знак, да многи и врло многи не платише своје претплате. Мисле ли ти, да ми, не знамо откуд, новац узимамо, па да можемо забадава лист слати?! Криво нам чине, „Српском Колу“ и свему ономе, за што се „Српско Коло“ бори и копља ломи.

Немарни наши платише треба већ једном да увиде, да лист, књига није никакав луксуз, није нека мода, него жива потреба, која је сваком Србину ратару потребна, ако хоће да иде напријед за осталим свијетом у сваком погледу. А онда треба да увиде и то, да ту потребу треба исто тако поштено плаћати, као и сваку другу потребу. Није нам мило, што морамо овдје износити тај немар и ту неувиђаност наших немарних дужника, али је дошла душа у подгрлац, што се каже.

Ако дакле хоће, да „Српско Коло“ и даље излази, да и даље истраје у борби за народна права, онда нека не само плате свој дуг него нека и даље остану стални његови претплатници и уредни платише.

Надамо се дакле, да „Српско Коло“ у идућој години не ће имати прилике, да се толико тужи на неуредност у плаћању претплате, него да ће сваки наш претплатник ту малу своту одмах и уплатити, а „Српско Коло“ ће онда без бриге и без потешкоћа моћи да извршава и да се бори за све, што је од потребе и користи Србима ратарима.

Уредништво и управа „Српског Коло“.

Шалу је бог оставио.

— Стјепан Митров Љубиша —
(Из „Причања Вука Дојчевића“).

Призовне ме једно вече владика¹ и рече ми: „Вуко, ти си тому Приморју вјешт; подрани сутра и шљези у Кртоле, проту Кости на кућу, поздрави га, понеси му мој благослов

¹ шљези — сићи. Кртоле — општина у Боци између Грбља и Луштице.

¹ Владика цетињски.

и старцу додај да сам наумио уз ове госпођине poste, баш у прву сриједу шљести у Приморје, да благословим маслине а у Солиоцком пољу да светим водицу; ево двије године да нијесам слазио; старост ме оборила а белојест попала; пак се не бих рад гријешити пуком, да у неродици и недаћи на мене уздахне. Реци проту да о Преображењу додрави морске рибе, и додај му да ћу у њега коначити три дана“.

Тер ти ја сутрадан низ Крстац, доћи пред ноћ у Кртоле проту на кутњи праг, и донеси му поруку владичину од ријечи до ријечи.

„Благо мени за довијека! рече прото. Боже дај да се обрне род и да владичине молитве буду примљене на небу!“ Припитује прото како је владика и може ли коју стопу ногама, а ја од ђавола:

„Од свега је добро ка вучина, нб му се зимус обиј зла: оглухнуо као звоно!“

„Није ни дао Бог! додаде прото, а који су му јади били?“

„Јест, ваистину, да се чоеку не мили с њим разговарати, нб да вика као с поклича!“

Преноћи ја у прота и поврати се сутрадан у манастир. Донесох владици протове поздраве, а кад ме запита како је старцу проту, рекох: „Од свега добро, нб му се пролетос обиј зла: оглухнуо у оба уха; проглушио сам виком село, док ме је разумио“. Стаде владика да жали прота а уз прота и себе, јер поче причати да су негдје врсници и на Савини учили и дјачили уједно.

У сриједу зором крене владика с пратњом пут Кртола и допре у заход сунчани на кртољску границу, гдје га дочека прото с крстом, с барјаком и са свијем михаљскијем збором.

Кад се примакну, поче прото иза свега гласа да поздравља владика добродошлицом, а владика отпоздравља виком, да се брда озивају: „А од кад те је прото та несрећа нашла, да оглухнеш уоба уха?“

А прото, чоек остроумни и досјетливи, рече нискијем гласом: „Од кад си ми на кућу послао онога милобруковића!“

Владика се даде у смијех. Обојица се обрадују да сам лагао, а истреште очи на мене ка да ће ме прождријети; а ја, да свак чује: *Шалу је бог оставио!* — тер се ова ријеч и данас у народу спонаша.

Солиоцко поље — поље у Боци. *од ђавола* — од ђаволства. *обиј му се зла* — деси му се несрећа. *поклич* — место са кога се кликују (сазивају) људи. *Савина* — манастир близу Новог у Боци. *михаљски збор* — села која су потпадала под цркву светога Михаила на Превлаци у Боци. *милобруковић* — шављивчина.

Лијепо, љепше, најљепше.

— Српска народна песма. —

Зафали се жути лимун на мору
 „Данас нема ништа љепше од мене“.
 То зачула зеленика јабука:
 „Мала т' фала, жут лимуне на мору,
 „Данас нема ништа љепше од мене“.
 То зачула некошена ливада:
 „Мала т' фала, зеленико јабуко,
 „Данас нема ништа љепше од мене“.
 То зачула нежњевена пшеница:
 „Мала т' фала некошена ливадо,
 „Данас нема ништа љепше од мене“.
 То зачула нељубљена девојка:
 „Мала т' фала, нежњевена пшенице,
 „Данас нема ништа љепше од мене“.
 То зачуо млад нежењен јуначе:
 „Мала вама свима фала код мене:
 „Данас нема ништа љепше од мене:
 „Ја ћу обрат' жути лимун на мору,
 „И отрешћу зеленику јабуку,
 „Покосићу некшену ливаду,
 „Пожњети ћу нежњевену пшеницу,
 „И пољубит' нељубљену девојку“.

Шта веле лекари.

Расхлада и зараза.

Пише др. Перњански од Перник-града.

Најрадије ћемо хтети протумачити постанак какве било болести верујући, да је дошла расхладом. Зато и јесте прво питање, које лекар чује од заплашених матера или својте, кад је прегледао болесника: да-ли је болесник назебао? У опште се држи, да хладноћа доноси најразноврсније болести, а то је погрешно. Да богме, да тиме не ћемо рећи, да се од хладноће не треба чувати. На против, јасно је као дан, да и расхлада може изазвати кашаљ, кијавицу, пролив и т. д., али и то је истина, да грозничаве кијавице, запаљење у врату, ждријелу и грлу, плућима, душњачићима и т. д. долазе само услијед заразе клицама, које те болести изазивају. Клице ове развијају се и напредују боље на ослабљеној слузокожи, а слабљење то производи и расхлада.

Мала дјеца страдају често од милоште. Љубљењем и грљењем преносе се на њих врло често клице какве било заразе. Ту ћете онда чути карање дадиља, јер су тобож' пустиле дјецу да им озебу било при купању било у сигри, шетњи и т. д. Често какав љут и пргав отац нападне матер ни криву ни дужну, што не чуза дијете, него јој се је разболело од расхладе, као бојаги, са њене непажње, а међу тим је, можда, баш он дјетету усадио какву било заразу грљењем и миловањем, донесавши

заразне клице из крчме, кафане, с поља или иначе. У осталом, зна се, да дјеца врло лако примају заразне клице, свакојако лакше, него одраслији, јер су им тјелесне ћелије мање отпорне. Правилније је дакле, да се запитамо, ко је у кући био кијавичав или ко је прије тога кашљао или иначе боловао, него да се питамо, гдје нам је дијете могло назепсти. Ако се тако станемо распитивати, често ћемо олако сазнати, гдје бјеше право врело болести; а често ће се избјећи и свађе међу родитељима због тобожњег нечувања дјете.

Ако нам је, дакле, дијете кијавичаво; ако кашље, уз малу ватрицу; ако се појаве знаци разболијевања у желуцу и цријевима, већином можемо тражити узрок тим поболијевањима у зарази, а не у расхлади, као што се то обично данас ради. Али за то ипак ми не мислимо, да за то дјецу не треба чувати од расхладе, јер свако зна, да и хладноћа може произвести разболијевање, нарочито пак да она ствара подесно земљиште заразама.

Ми знамо врло добро сви, како се често свети та неизмијерна бојазан од расхладе, јер прекомијерним утопљавањем ражњежавамо дјецу, те она постају неиздржљивија и лакше подлијежу хладноћи. Тако дјеца лако запате катаралне појаве, а на њима лако успијевају заразне клице. Дјеца, једном навикнута на та утопљавања, тешко се одвикавају. Дакле, умјереност у одијевању! Не мање обазривости треба имати при тако званом очвршћавању хладном водом, било трљањем било купањем. Појмљиво је, да свако и најмање претјеривање више може шкодити, него користити. Колико је потребна умјереност у одијевању, толико је, дакле, још нужнија пажљивост у томе очвршћивању.

Стара је ријеч: све, што је сувишно, не ваља!

Шта нам пишу из народа.

Јамница, крајем новембра. (Нема само правих, него има и српских Жидова). Ове је јесени код нас закупио државну жировину неки Жидов из Сиска. Он је поставио своје повјеренике да му пописују по шуми свиње ради плаћања жирења, које од главе износи 1 круну. Повјереници су му лугари, којима је много више због оне награде стало до Жидова, него до свога народа, па су тако и радили.

Исти је тај Жидов дошао на улаз Босне, до Новог, па је стао од сиротног народа кестене куповати по својој вољи, јевтиније, него што се у Новом продати могу. Говорио је људима, да је он закупио и кестен, а кестен је био из наше имовине и наших заједница.

На то су наши добри људи шумар Зец и Перо

Бекић израдили да Жидов не купује кестена на превару, јер ми имамо своју имовину и заједнице, у којима је народу слободно кестен купити и продавати га, гдје боље може.

Али шта би? Повјереник оног Жидова Мојо Зубер ситни трговац из Тргова ниже Рујевца, који се увикао у туђу кожу грђе него туђин, дође на суву међу међу Србе Бошњаке. Навуче српску сиротињу и они уплатише српском Жидову за жировину по 1 К од комада свиње. И тако јадници платише преко 300 К, не мислећи на то, да ли они смију своје свиње на нашој страни жирити, јер се увијек каже, да између Хрватске и Босне због свињске болести не смије бити промета.

Јадни Бошњаци послушаше Зубера и стадоше жирити свиње на нашој страни, док их несрећа не стиже. 24. новембра пријави неко, ко се радује туђем злу, да Бошњаци жире свиње на нашој страни. Кр. котарска област у Двору посла одмах оружнике у шуму, гдје су Бошњаци свиње жирили, затекоше их, заплијенише и у Двор дотјераше. Одмах у суботу последије тога котарски предстојник Малешевић и ветеринар (живинар) прегледаше свиње и нађоше, да су све здраве. Истјераше их на сајам и продадоше их на јавној дражби, свега 114 комада, које су биле имање јадних 12 породица.

Босанска сиротиња гледала је сузним оком, како јој, ни кривој ни дужној, оде оно жалосног имања у неповрат, али шта ће, земља тврда, а небо високо. Опћински управитељ у Двору купио је један дио свиња, и одмах ћарио 100 круна, кад су сиромаци откупљивали свиње. Није с мјеста макнуо, а заслужио је 100 К. Није ли то Богу плакати. Жалосни Србин Зубер навуче и намами најприје људе на зло ради своје и свога Жидова користи, а други Србин у том злу заслужује поврх свега сиротињског јада још 100 К.

Наш народни лист „Српско Коло“ сваком приликом пише и учи нас, да Србин треба један другог да помаже, да свој народ, а сви спадамо у тај народ, воли не само ријечима, него дјелом, а ено шта раде она двојица. Право Ви рекосте једном приликом, да сваки који хоће да буде и да се зове добар Србин, мора бити и добар, душеван човјек. Мени је крививији на очима свој, кад ме глоби и гули, него туђин, према оној народној: Ко ти је ископао око? — Брат. — Зато је тако дубоко.

Али ипак има наше браће српске, која знају и за Бога и за душу. Па тако је било и овом приликом. И браћа Михаило и Благоје Боројевић из Сочанице помислише и на Бога и на душу, и на своју српску сиротињу, која је невино пострадала. Купише и они на дражби око 65 комада сиротињских свиња, па их одмах без икакве своје награде и икаква ћара вратише сиротињи, само да кајишари не деру кожу са ње и да свиње њима у шаке не дођу.

Ево вам браћо примјера, како треба у народу за народ радити. Ко тако ради пратиће га благослов на

сваком кораку и у сваком раду и предузећу. Није наш народ за бадава рекао:

Боље да те смрт пријека дигне
Него суза сиромашка стигне.

М. М. Ј.

Шта се збива у нас и у свијету.

Прошла година код нас и у свијету. Прошла година није нама у *Хрватској* и *Славонији* донијела никаквих ванредних успјеха. Владина странка што отворено што скривено помогла је Беч против Маџара. Дошло је до ријечке и задарске одлуке, у којима су Хрвати и Срби изјавили, да сваки народ, дакле и Маџари, имају право да се боре за своју слободу, али исто тако дужност је и Хрвата и Срба да траже и своја права и своју слободу.

Ове су одлуке, јер су права изјава слободне народне душе, јако погодиле владину странку, која се сама зове народна, па је ступила у најжешћу борбу против онијех српских и хрватских листова и људи, који бране ријечку и задарску одлуку. Против њих су устали и Франковци од Старчевићеве чисте странке права и подоста католичких попова, који имају свој лист у Загребу: „Хрватство“. Али се здружена опозиција спрема на борбу и зато је издала проглас на народ, о коме говоримо на другом мјесту. Народ ће имати приликом саборских да каже своју.

У **Далмацији** је сабор прогласио равноправност српскога народа са хрватским и сабор се изјавио за то, да се уведе опће право гласа.

У **Угарској** траје борба између Маџара и владара даље. Све је застало, јер се не плаћа порез, нема асентације па нема ни рекрута, жупаније не слушају владе и машина државна запиње. Како ће се борба свршити, тешко је казати, али да ће владар попустити донекле, изгледа као сигурно.

У **Аустрији** траје борба између Нијемаца и Словена даље. Нијемци се боре за своје господство, а Словени траже равноправност. Сабор у Бечу не може да ради већ неколико година и борба се преноси и у нову годину.

У **Србији** се полако, али стално, крећу ствари све на боље. Уставни владар, краљ Петар, каквом мало премаца има у свијету, чува народну слободу и устав, на који се заклео. Земља напредује, јер је богата, и док се наоружа с новим топовима и сагради још неке жељезнице, још ће боље бити. Послије оних чуда, што је радио пок. краљ Александар у земљи, не може доћи до свега добра преко ноћи или за један дан, али ће вријеме залијечити тешке ране, које је краљ Александар I. задао.

У **Црној Гори** дао је кнез народу устав и скупштина ће народна (сабор) сад расправљати државне ствари, које је кнез сам до сада рјешавао.

Бугарска се оружа и спрема за све догађаје. Данашња влада није народна, него влада кнеза Кобурга,

зато траје борба између народа и владе. Да је среће, Бугарска би тражила што тешњет дозира са Србијом, а овако иде питање споразума споро напретом. Сад је дионовић, Марта Хајдуковић, по 40 пот. Никола Рапа-Васо Ђикић, Буда Рапајић, Илија Шијан, Миле Вука-Лудурић, Вујо Ђ. Опсеница, Миле Жигић, по 1 кр. Пријатељима овај народот лист, који се брину, да се он што више рашири по народу, упућује на труду и заузимању.

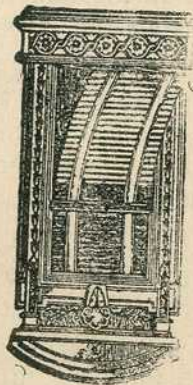
Одговори управе.

Луки Чавчу у Драшковцу. Ви сте сад са те двете круне подмирили своју претплату до 1. јуна 1906. године. — Преч. гост. *Велутару Јанковићу* на роху у *Вараждину*. Примили смо К 3.60. Тиме је подмирена претплата за 1 четврт 1906. — Преч. гост. *В. П. у Утњи.* За Васиља Дабића примили смо 31/1. К 0.60, 13./7. 1905. К 1.20, а послје ништа више. Дугује још за ову четврт. — Др. *Јово Пловина, Повеља.* Овим мишањено за оба два до 1. октобра 1906. — *Трипуњу Ђорџу у Ремовцу.* Примили смо К 1.20, што сте их послали 12. децембра. — *Љубомирцу Губачевићу у Берику.* Претплате за ову годину дугујете Ви, Фундук Пајо, Штековић Миле, Лемаја Лово сваки по 60 потра. Послате новце смо примили.

На знање. Први број у новој години изићи ће пред Богољављење на 16 страна.

Уредништво.

Фабрика
жалузија,
ронета,
и жезлених
завојних
напана

Г. СКРБИЋ

Илица 40. — ЗАГРЕБ — Илица 40.

препоручује своје

признато солидне, тачне и јефтине

Фабрикате
Циновници бадава и франко.

604. 5-2

мјена долази потрес.
вршнини и испод површине земљине. Од тихх про-
да пшца земаљска кора, па долази до промјена на по-
Учени људи, који испитују земљу, геолози, кажу
има доста попућаних знања, срушених лимчака и т. д.
Од људи није страдао нико.
да пшца земаљска кора, па долази до промјена на по-
вршнини и испод површине земљине. Од тихх про-
мјена долази потрес.

Различне вјести.

Потреси у Загреду. У Загреду и околини појав-
љују се већ неколико пута јаки потреси земље. Село
је Чуверје крај Заграда страдао. Стародревна црква
разорена, куће попућале и срушене. У самом Загреду
има доста попућаних знања, срушених лимчака и т. д.
Од људи није страдао нико.

† Арса Пајевић. Неки дан је у Новом Саду пре-
минло тамошњи књижар и издавалац многобројних
српских књига Арса Пајевић. Док Арса био је ри-
једак родољуб, човјек ботећива срца, који је умно да
схвати невољу и биједу свога ближњег. Његова пле-
менита рука навек је на пут многог сиротот ђака,
нарочито из овамошњих српских крајева, према ко-
јима је племенити покојник за вријеме свога живота
тајно особите симпатије. Одгушевљен ваја за Црну
Гору, пок. Арса је на тлас невесникске пушке похитао
у ове крајеве и учествовао је у ратовима за ослобо-
ђење. Кад се вратио у Нови Сад, он је одржавао везе
с нашим крајевима, и наше школе даривао у књигама.
Своје велико имање оставио је српској великој
гимназији у Новом Саду, а један дио српској дјеве-
јачкој школи у Новом Саду.

За "Српско Коло"
У сватовима г. Јове Рапајића свршенот богослова
на пријетот г. Стевана С. Калембера у Кореници
Кољу, К 13.40, а остало "Приреднику". Приложише
по 5 круна: Пајо Тишма, Стеван С. Калембер, Миле
пл. Октобрија и младеши. По 4 круне: Ст. Вукади-
новић, по 3 кр. Илија Дракулић, по 2 кр. Нестор

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
Ј
И
О
Т
Е
К
А